

ק ר ש י ם ו א ת י ם

בפעם הראשונה בחמש־עשרה שנות קיומו חזר כעת „אהל“ על חזיון ארצי־ישראלי.

„משום מה האיחור הזה?“ שאלתי את הלוי.

הבמאי הניע בידו, כאילו התכוון לומר: „קשה לענותו יש הרבה סיבות“. אך בקול רם אמר: „זוהי אחריות גדולה להציג מחזה מחיי הארץ“. הוא חייך: „בנידון חיי הארץ, הרי כל אחד הוא נומחה“...

אכן, פחד טמיר מפחד התיאטרון מפני אלה שהיו „אז“, המכירים את „התקרה“ פה, חיו ולחמו בה. בכל נסיון של הציגת מחזה מקורי באים הם ומדברים ארוכות, מסבירים כי זה היה כך, וזה אחי רת. וכי התיאטרון מסלף את רוח הזמן. אינו מדייק בעובדות... כל אחד דורש שיתאחד על הבמה את ארץ־ישראל שלו, זו שהכיר הוא, ובתקופה שפעל הוא.

זהו כמובן, הצד המגוחך שבדבר. ומצד שני, חיות בוני הארץ מזכרות יותר מדי, וכולנו חרדים שלא להוריד את הרעיון שבבנין הארץ, שלא להסכו על הבמה לקריקטורה!

זהו איפוא מצב־הרוח — אם לא הסיבה הישירה — שגרמה ל„דלות הכרונות של הדרמטורגים שלנו“, כפי שכתבטא לא מזמן אחד המתרגמים.

לפני שהחליט „אהל“ על „בתי“ הרי גשו לפניו במשך הזמן קרוב לעשרים מחזות מקוריים. „הנסיונות הללו לא ספקו אותנו: יש שלא היו מתאימים במובן הדרמטורגי, הטכני — ויש שלא התאימו בחלק האידיאולוגי שבהם. ברוב המחזות היתה בולטת יותר מדי התעמולה, המגמה.

יתכן שגישה כזו היתה מתאימה בשביל מחזה תעמולתי בגולה, אבל בפניה אל הקהל הארצי־ישראלי קבלה גוון מגורף בלתי־אמתי.

ואכן, לא בחר „אהל“ אף מחזה אחד מן המוכן, אלא מסר לפאלק הלפרין לעיבוד למחזה את ספורו של שץ על חיי הקבוצה בהתהוותה, בימי העליה השנייה. וכנראה, כה הרחיב הלפרין את הספור, עד שגם המודעות מדברות כעת על „בתי“ ית' כעל מחזה מאת פאלק הלפרין, לפי שץ.

„זו היתה תקופה סמוגת רומנטיות“, אומר הלוי. „תקופה שרק דגניה ועוד שהים־שלוש קבוצות היו בסך־הכל, והאי־נשים התלבטו בחפוש דרכי חיים חדשים וחדשים נפשי בשביל עצמם. הספור נונע גם ביחס הישוב למלחמה העולמית שפרצה אז — הנה יסוד אקטואלי במחזה זה, ועל הרקע הזה — תולדות אהבה אחת“.

ונראה שהלוי ישתדל להעלות את הירומנטיקה המזורה של התקופה, כי את ציור התפאורות מסר למוקדי, ואת המורסיקה יכתוב גורוכוב; שני האמנים היו בארץ בתקופה המוצגת. „במוסיקה ננצל כמה מנגינות, וששרו אז ושנשכחו כיום מלב הקהל“, העיר הלוי.

— „מה מספר המשתתפים?“ „ישתתף כמעט כל „אהל“. אבל היתפסקידים העיקריים הם כעשרה. לאה דגנית (בתי), שלונסקית (שושנה), צחובל (דן) וכנעני (יחזקאל) — הם בעצם נושאי־העלילה המרכזיים“.

„מירח־לה אפרת“ תשאר, בודאי, לעורלם ומחזה קבוע של הרפרטואר הבמתי שלנו. משום שמתמיד היה מחזה קבוע ברפרטואר הבמה העברית בארץ.

כבר ספרתי כאן על הצגת־הבכורה הקדומה של „מירח־לה“ בתל־אביב לפני כשלושים וחמש שנה. והנה, מצאתי את השם הזה גם ברשימת המחזות שהורצגו בחדשי אוקטובר—נובמבר 1919 ע״י „חובבי הבמה העברית“ בירושלים. לפי ני עשרים שנה ויותר אספה ההצגה בירושלים קהל רב, שהשאיר בקופה 78 לירות מצריות (60 גרושים). הנהלת „הבימה“ אינה רוצה לגלות את „הקופה“ שאוספת „מירח־לה אפרת“ כיום. אבל אין ספק שהקופה ה„סריי־היסטורית“ (בתקופתנו ה„היסטורית“ 20 שנה הן כשנות עולם...) אינה צריכה לקנא באחתה הצעירה.

ירושלים קהל רב, שהשאיר בקופה 78 לירות מצריות (60 גרושים).

הנהלת „הבימה“ אינה רוצה לגלות את „הקופה“ שאוספת „מירח־לה אפרת“ כיום. אבל אין ספק שהקופה ה„סריי־היסטורית“ (בתקופתנו ה„היסטורית“ 20 שנה הן כשנות עולם...) אינה צריכה לקנא באחתה הצעירה.

אלא שכמובן, אז הציגו את „מירח־לה“ רק פעם אחת, וכיום...

בהזדמנות זו אולי יענין את הקורא, מה הציגו לפני קהל חובבי התיאטרון בירושלים ובתל־אביב לפני עשרים שנה? בירושלים הוצג בימים הראשונים של עברואר (1920!), במסגרת של גשף ט״ו בשבט מערכונו של צ׳יכוב, „הדוב“. השחקנית הראשית, גב׳ כרמלית, קבלה קריטיקה רעה מאד מאת המבקר, שחזר על „המותר לגלות כיום כי היה זה מר קרניאל, הוא „עומות“?...“ לעורלמה זכה שחקן צעיר וחדש בארץ, מר האומי, לעידוד ולהערה, כי יש בו „חורמר למשחק טוב“.

„בתפקיד של „לוקה“ — מסיים המבקר — „הראה הן בן־ימינו כי יש לו נסיון של במה וכי צרכיה הטכניים אינם זרים לו. נקוה לראותו בתפקידים יותר גדולים“.

...האם לא אמרתי כי עשרים שנה הם פריהיסטוריה?..

ש. שריה